

خیلواکی

استقلال

www.esteqlaal.net

پنجشنبه ۱۱ فبروری ۲۰۲۱

بنیاد فیاض

بنیاد فیاض برای حقوق بشر در افغانستان
په افغانستان کی د بشری حقونو د پاره د فیاض بنسټ

FAYAZ Foundation For Human Rights in Afghanistan

میزان رعایت قانون و عدالت توسط اعضای ولسی جرگه

۸ فبروری ۲۰۲۱ مطابق به ۲۰ دلو ۱۳۹۹

در این روزها کشمکش میان حکومت و ولسی جرگه بالای تصویب بودجه سال ۱۴۰۰ شدت یافته است. در طرح بودجه که از جانب وزارت مالیه ترتیب و به تصویب کابینه رسیده بود، پروژه هائی که وکلا از نام حوزه های انتخاباتی شان پیشنهاد کرده بودند، گنجانیده نشده بود. منشأ اصلی اختلافات همین نکته بود. بعد از اعتراض وکلا بر این نکته که تحت پوشش با موازنه ساختن بودجه انکشافی صورت گرفت، محمد اشرف غنی در برابر کامره رسانه ها گفت که پروژه های وکیل صاحبان چندین میلیارد افغانی به کار دارد و دولت توانائی تمویل آن را ندارد، وکلا رنجیدند و مسوده بودجه را زیر و رو کردند و به انتقادات و افشاگری های رسانه ای علیه حکومت، بخصوص اشرف غنی پرداختند. البته ولسی جرگه حق دارد بودجه را رد کند و دلایل آن را به حکومت بنویسد. اعتراض بر فقدان توازن میان معاش و امتیازات مامورین عادی و آدم هائی که بنام متخصصین استخدام شده اند، یعنی معاشات MTA و همچنان انتقاد بر مصارف اضافی و غذای لوکس ادارات متعلق به ارگ و سپیدار از دید ما کاملاً وارد اند و حکومت باید به تفاوت ۱۴ نوع معاش که میراث دوران فوران کمکهای خارجی به افغانستان است و زمینه را برای سوء استفاده مقامات مهیا میسازد، خاتمه دهد. حتی جنجال رسانه ای با حکومت هم اگر انگیزه قانونی داشته باشد، قابل قبول خواهد بود. آخر ملت حق دارد بداند آنهایی که خود را خادم اش معرفی میکنند، از جیب ملت برای خود چه نوع غذا ها

تهیه میکند و به کدام قیمت؟ اما در این سطور میکوشیم برای چند سوال در مورد خود وکلای محترم جواب جستجو کنیم. آیا وکیل صاحبان با همین موشگافی به اعمال و حرکات خود و همکاران شان هم نظری می اندازند؟ آیا اصل مساوات در قسمت معاش و امتیازات را در قسمت خود هم رعایت و بی عدالتی موجود را نقد میکنند؟ آیا امتیازاتی که وکیل صاحبان در یک کشور فقیر چون افغانستان برای خود قایل شده اند، عادلانه است؟ آیا وکلای محترم از مصونیت پارلمانی خویش استفاده سوء نمیکنند؟ آیا وکلا در برابر سایر مؤظفین خدمات عامه که مانع کار های غیر قانونی شان میشوند، از خشونت استفاده نمیکنند؟ و غیره.

الف: امتیازات مالی رسمی و علنی یک نماینده: حدود ۴۸ هزار دالر در سال است

امتیازات مالی نمایندگان بر اساس قانون تنظیم معاشات مقامات عالی رتبه دولتی پرداخت می شود. قرار معلومات وزارت مالیه پرداخت این امتیازات سالانه بالغ بر یک میلیارد و شش صد میلیون افغانی معادل ۲۱ میلیون دالرامریکائی است و از بودجه ملی افغانستان پرداخت می شود. طبق معلومات منتشره در رسانه ها حقوق و امتیازات مالی هر نماینده، ماهانه حدود ۳۰۰ هزار افغانی (معادل چهار هزار دلار) است. که سالانه ۴۸ هزار دالر میشود. این امتیاز ها شامل معاش ماهوار، کرایه خانه، و خرج دسترخوان است. سایر امتیازات عبارتند از پاسپورت سیاسی و خدمت، حد اقل ۴ و بعضاً ده ها محافظ به مصرف دولت، موتزلوکس دولتی و غیره.

اگر معاش یک مامور بسیار بلند رتبه دولت را ۳۰۰۰۰۰ افغانی فرض کنیم، وکلای محترم حد اقل ده برابر آنها از جیب ملت حقوق و امتیازات مالی میگیرند. کجای این وضع عادلانه است؟ اما داستان امتیازات اعضای پارلمان در اینجا ختم نمیشود. ولسی جرگه قانونی را تحت نام «قانون مصونیت و حقوق اعضای شورای ملی» بتاريخ ۲۱ سرطان ۱۳۹۳ (۱۲ جولای ۲۰۱۴) به تصویب رساند. این قانون که با وصف اعتراض شدید جامعه مدنی، رسانه های اجتماعی، مطبوعات و مردم افغانستان نافذ گردید، چهار فصل و ۲۰ ماده دارد و بخاطر دو ماده امتیازات بعد از دوره عضویت جنجال برانگیز است. ماده سیزدهم مشعر است «اعضائی که در دوره بعدی، عضویت شورای ملی را حاصل نمایند، خودشان از مزایای پاسپورت سیاسی و اعضای درجه اول فامیل شان از پاسپورت خدمت استفاده کرده میتوانند. اعضائی که عضویت شورای ملی را حاصل نمایند و کار رسمی دولتی نیز نداشته باشند، می توانند ۲۵ درصد از آخرین امتیازات مالی خود (یعنی حد اقل ماهانه ۱۰۰۰ دالر) دریافت کنند.» در ماده پانزدهم پیش بینی شده که «وزارت امور داخله بعد از ختم هر

دوره تقنینی، برای هر عضو شورای ملی که به دوره بعدی راه نیافته، حسب تقاضای عضو، دو محافظ جهت تامین امنیت مشخص کند».

این امتیازات بعد از عدم انتخاب بخاطری با اعتراض شدید جامعه مواجه شد که به وضاحت نشان دهنده اضافه ستانی بی حد و حصر، خلاف عرف معمول در پارلمانهای جهان و منطقه و قسماً در تضاد با قوانین افغانستان برای رجال دولتی میباشد:

- در تمام کشور های جهان، زمانیکه یک عضو پارلمان در دور بعدی انتخاب نمیشود، برای یک مدت کوتاه حد اکثر ۱ سال بخشی از معاش خود را بنام پول دوران انتظار، الی یافتن یک منبع عاید دیگر دریافت میکند. در ختم دوره معینه قانونی، معاش دوره انتظار قطع میگردد. ولو اینکه وکیل اسبق پارلمان عاید دیگری هم نداشته باشد. صرف بعد از رسیدن به سن تقاعد، در صورتی که از معاش دوره برحالی اش یک فیصدی معین برای تقاعد وضع شده باشد، مستحق معاش تقاعدی میگردد. چرا باید وکلای افغانستان که اکثریت شان برخلاف وکلای سایر کشور ها غیر حاضران دایمی هم هستند، مادام العمر از جیب ملتی که نیم نفوس آن زیر خط فقر زندگی میکنند، ماهانه هزار دالر معاش بگیرند، پاسپورت سیاسی و دو نفر محافظ به مصرف بیت المال داشته باشند؟

- نظری به قانون پاسپورتهای دیپلماتیک مبرهن میسازد که این پاسپورت ها صرفاً برای سفرهای رسمی اعضای بلند پایه دولت در حین ایفای وظیفه صادر می شود. به مجرد ختم وظیفه رسمی، از مامور عالیرتبه اسبق حق داشتن پاسپورت سیاسی هم سلب می گردد. چرا اعضای ولسی جرگه برای خود امتیاز استثنائی قایل شده اند؟ حمل پاسپورت سیاسی در افغانستان حساسیت دیگری هم دارد و آن عبارتست از خطر سوء استفاده از این پاسپورت برای قاچاق اسعار، طلا و مواد مخدره است. گزارش سیگار مبنی بر سوء استفاده از پاسپورت های سیاسی برای قاچاق اسعار و... از بخش VIP میدان هوایی کابل توسط وکلا و مامورین عالیرتبه، گواه این واقعیت تلخ است.

- امتیازات دوران برحالی و امتیازات مادام العمر اعضای پارلمان باعث خواهد شد تا افرادی که هیچ تعهدی به مردم و سرنوشت کشور نداشته باشند، برای تضمین مادام العمر زندگی خویش، تلاش به کسب عضویت در پارلمان کنند.

وکیل صاحبان باید اصلاحات عدالتخواهانه را از خود شروع کنند تا مردم ببینند که اعضای ولسی جرگه داوطلبانه از امتیازاتی که از بیت المال داشتند، گذشتند و گامی در جهت عدالت اجتماعی برداشتند. صرف در آن صورت مردم در عقب وکلای شان قرار می گیرند. پشتیبانی برخی احزابی که رهبران شان تاریخ سیاه فساد و استفاده جوئی دارند، نمیتواند درد اعضای پارلمان را مداوا کند.

ب: مصونیت پارلمانی:

رمضان بشر دوست وکیل مردم کابل در ولسی جرگه که همواره با امتیاز طلبی همکارانش مخالفت کرده است، در سال ۲۰۱۸ به خبرنگار **bbc** گفته بود: « علت اینکه امسال هزاران نفر خود را برای عضویت در ولسی جرگه کاندید کرده اند، نه علاقمندی آنها به خدمت به مردم است و نه معاش ۴۰۰۰ دالری. زیرا اکثر این کاندید ها از طریق عواید غیرقانونی میلیونر شده اند. تمایل داشتن مصونیت قضائی و معافیت از جوابدهی آنها را علاقمند عضویت در پارلمان ساخته است.» این حرفها حد اقل بالای وکلانی که غیر حاضر دایمی اند و صرف در هنگام داد و گرفت های کلان سر و کله شان پیدا میشود، صادق است. بیائید ببینیم در یک نظام مبتنی بر دموکراسی مصونیت پارلمانی چگونه تعریف میگردد؟ دور نمی رویم و به قانون اساسی کشور خود ما مراجعه میکنیم. در مواد یکصد و یکم و یکصد و دوم قانون اساسی نافذ افغانستان به صراحت بیان شده است:

« هیچ عضو شورای ملی به علت رای یا نظریه ای که در هنگام اجرای وظیفه ابراز می دارد، مورد تعقیب عدلی قرار نمی گیرد. » همچنان ماده یکصد و دوم این قانون چنین صراحت دارد که: " هر گاه عضو شورای ملی به جرمی متهم شود. مامور مسئول موضوع را به مجلسی که متهم عضو آن است، اطلاع می دهد و متهم می تواند تحت تعقیب عدلی قرار گیرد. در مورد جرم مشهود، مامور مسئول می تواند متهم را بدون اجازه مجلسی که او عضو آن می باشد، تحت تعقیب عدلی قرار دهد و گرفتار نماید.»

متأسفانه هم اعضای پارلمان و هم مقامات قوه اجرائیه طی ۱۸ سال گذشته به عوض تطبیق دقیق این ماده که مصونیت را محدود به آزادی بیان و آزادی رأی عضو پارلمان در حین اجرای وظیفه اش تعریف کرده است، در عمل به اعضای پارلمان مصونیت قضائی کامل داده و وکیل را در موقف ما فوق قانون بالا برده اند. حالانکه برای تعقیب عدلی و قضائی یک وکیل شورا، مصونیت پارلمانی او هیچ مانعی ایجاد نمیکند. طبق متن صریح قانون اساسی خارنوال میتواند بعد از دادن اطلاع به مجلس ذیربط وکیل متهم را گرفتار نموده و قانون را بالایش تطبیق کند. رئیس ولسی جرگه یا مشرانو جرگه بعد از کسب اطلاع، صلاحیت ندارد خود را در موقف خارنوال و قاضی قرار داده اتهام را رد یا از گرفتاری جلو گیری کند. وظیفه رئیس صرفاً کنترل اینست که آیا صحبت از کدام عمل جرمیست یا قوه اجرائیه وکیل را بخاطر نظر انتقادی یا رأی مخالف اش به کدام پیشنهاد مشخص حکومت اذیت میکند. صرف در حالت دوم پارلمان با ارائه دلایل و اسناد کافی به لویه خارنوالی

میتواند خواستار توقف اجراءات تعقیب عدلی و قضائی شود. اما صلاحیت تصمیم در این مورد را صرف قاضی دارد. هرگاه جرم مشهود باشد، خرنوال مکلف به دادن اطلاع به مجلس ذیربط هم نمیباشد. البته هم اعضای پارلمان و هم مقامات بالائی حکومت از احکام قانون در رابطه با مصونیت پارلمانی اطلاع کافی دارند، اما آگاهانه و در چوکات معاملات و داد و ستد ها، قانون اساسی کشور را زیرپا میگذارند و از اصطلاح مصونیت قضائی بحیث روپوش این عمل خود استفاده میکنند.

ج: سوء استفاده از کرسی پارلمان

واضح است که اعضای پارلمان بر علاوه قانون گذاری که وظیفه اساسی شان است، صلاحیت های دیگری هم دارند که نظارت از تطبیق درست این قوانین توسط ارگان اجرائیه یعنی حکومت است. متأسفانه وکلا به تطبیق درست قوانین علاقه نمی گیرند. زیرا این صلاحیت درآمد زا نیست. نصاب ولسی جرگه صرف در روز های دادن رأی اعتماد به وزرا بخاطر معاوضه رأی با امتیاز، و قسماً هم در روز های رأی گیری بالای بودجه سالانه بخاطر ضمیمه ساختن پروژه های شخصی در بودجه تکمیل میباشند. رأی اعتماد معمولاً با وعده یک امتیاز مثلاً مقرری ها و یا اعطای امتیاز قرارداد های پُرمفعت و غیره از وزرا معاوضه میشود. طی ۱۸ سال گذشته، بخصوص در ۱۵ سال اول توصل این نوع روشهای کاسبکارانه به یک روش عادی و روزمره مبدل شده و سرچشمه اصلی فساد و ضعف متزاید در ارگانهای دولتی را تشکیل میدهد. وقتی اعضای پارلمان و وزرا پروسه های دموکراتیک مثل گرفتن رأی اعتماد کابینه و تصویب بودجه سالانه را به بازار معاوضه امتیازات تبدیل کنند، دیگر نه آبرویی به قوه مقننه میماند و نه به قوه اجرائیه. بدتر از همه اینکه مفاهیم مهم یک نظام مبتنی بر دموکراسی و انتخابات در اذهان مردم مترادف میشود با فساد و کاسبکاری زیر نام نمایندگی از مردم.

امروز دوشنبه ۲۰ دلو ۱۳۹۹ که مصادف است با ۸ فبروری ۲۰۲۱ در جلسه علنی عمومی ولسی جرگه زمانیکه بالای مسوده سوم بودجه سال ۱۴۰۰ بحث جریان داشت، اتهاماتی میان رحمانی رئیس ولسی جرگه و همایون شهید زاده وکیل فراه تبادل شد که نشان داد فساد در داخل ولسی جرگه و در حکومت بسیار عمیق تر از آنست که در سطور فوق تشریح شد. شهید زاده خبر از مهمانی شب گذشته رئیس ولسی جرگه داد که در آن رئیس به هر وکیل در بدل رأی منفی به مسوده سوم بودجه، دونیم هزار دالر وعده داده بود. رحمانی را افشای این موضوع در برابر کامره رسانه ها عصبانی ساخت. و به شهید زاده گفت: «این حرف را برای خشنودی شورای امنیت میزنی. خبر دارم که به تو سه بست در گمرک هرات داده اند.» هر دو افشاگری میتواند واقعیت داشته باشد.

سوال اینجاست که چرا رئیس مجلس این همه پول را بالای رد بودجه سرمایه گذاری میکند؟ آیا پروژه یا پروژه های پیشنهادی آقای رحمانی آنقدر پُرمَنفعت اند که به چنین سرمایه گذاری بیارزد؟ حتماً، و الی این مهمانی و رشوه دهی منطق خود را از دست میدهد. در نتیجه میتوان گفت که متوقف ساختن یکنوع رشوت که حکومت به اعضای پارلمان (پروژه های شخصی) میداد، در واقع گام نخست در مسیر طولانی فساد در قشر دولتمداران کنونی افغانستان، بخصوص وکلای ولسی جرگه است. هرگاه اشرف غنی از این اقدام خود عقب نشینی کند، کنترل اوضاع را در این زمینه برای همیشه به نفع مافیا از دست خواهد داد.

«بنیاد فیاض برای حقوق بشر در افغانستان»